

АДМІНІСТРАТИВНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 351.81.085(477)

Остапенко Олексій

доктор юридичних наук, професор
професор кафедри адміністративного та інформаційного права
Навчально-наукового інституту права та психології
Національного університету “Львівська політехніка”

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ТА ЙОГО АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНА ХАРАКТЕРИСТИКА

© Остапенко О., 2019

Захист прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина, її недоторканність закріплено в Конституції України. Дотримання і забезпечення недоторканності особи, захист її від фізичних, психологічних посягань, дотримання належних матеріальних умов передбачено Законом України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, а також Кодексом України про адміністративні правопорушення (ст. 173-2) та іншими нормативними актами. Це означає, що суспільний порядок як у різних соціальних групах населення, так і в сім’ї має правове забезпечення.

Разом з тим, усі суспільства за сутністю передбачають сукупність індивідів, які колективно утверджують певні уявлення про поведінку особи залежно від суспільства, в якому вона проживає. Насильницька поведінка індивідів спостерігається у кожному суспільстві, жодне не вирішило проблему насильства, повністю ліквідувавши його.

У сучасній Україні насильство, зокрема в домашніх умовах щодо членів сім’ї, не вдається стримати і підпорядкувати волі держави. Це пояснюється тим, що насильство має багато вимірів, проявляється у фізичних діях (погрози фізичної розправи), у психологічному тиску, переслідуванні особи (погрози, образи), у створенні матеріальних труднощів тощо.

Пояснення функціонування суспільства, визначення рівня його розвитку повинно ґрунтуватися на результатах боротьби з цим асоціальним явищем, профілактиці насильства, здійсненні контролю з боку держави, громадських організацій за насильством у всіх його проявах. Неналежне здійснення боротьби з домашнім насильством, профілактики йому спонукає до пошуку нових шляхів його локації та припинення.

Успіх у боротьбі з домашнім насильством буде реальним за умови з’ясування впливу негативних умов і причин, які спричиняють вчинення насильницьких дій. Ці та інші питання стануть предметом з’ясування суспільної небезпеки і шкоди вчинення домашнього насильства.

Ключові слова: домашнє насильство; кривдник; сім’я; члени сім’ї; середовище життєдіяльності.

Остапенко Алексей

ДОМАШНЕЕ НАСИЛИЕ И ЕГО АДМИНИСТРАТИВНО-ДЕЛИКТНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА

Защита прав, свобод и законных интересов человека и гражданина, ее неприкосновенность закреплены в Конституции Украины. Сдерживание и обеспечение неприкосновенности лица, защита его от физических, психологических посягательств, соблюдение надлежащих материальных условий предусмотрено Законом Украины

“О предотвращении и противодействии домашнему насилию”, а также Кодексом Украины об административных правонарушениях (ст. 173-2) и другими нормативными актами. Это значит, что общественный порядок как в разных социальных группах населения, так и в семье имеет правовое обеспечение.

Вместе с тем, все общества в сущности предусматривают совокупность индивидов, которые коллективно утверждают определенные представления о поведении лица в зависимости от среды, в которой они обитают. Насильственное поведение индивидов имеет место в каждом обществе. Нет ни одного общества, которое бы решило проблему насилия путем его полной ликвидации.

В современной Украине насилие, в том числе и в домашних условиях по отношению к членам семьи, не удается сдержать и подчинить воле государства. Это объясняется тем, что насилие имеет много измерений. Они проявляются в физических действиях (угрозы физической расправы), в психологическом давлении, преследовании лица (угрозы, обиды), в создании трудностей материального характера и др.

Объяснение функционирования общества, определение уровня его развития должно основываться на результатах борьбы с этим асоциальным явлением, обеспечением профилактики насилия, осуществлением контроля со стороны государства, общественных организаций относительно насилия во всех его проявлениях. Отсутствие улучшения борьбы с домашним насилием, его профилактики побуждает к поиску новых путей его локализации и прекращения.

Успех в борьбе с домашним насилием будет реальным при условии выяснения влияния негативных условий и причин, которые вызывают совершение насильственных действий. Эти и другие вопросы станут предметом выяснения общественной опасности и вреда совершения домашнего насилия.

Ключевые слова: домашнее насилие; обидчик; семья; члены семьи; среда жизнедеятельности.

Ostapenko Oleksiy

Professor of the Department of Administrative and Informational Law
Educational and Scientific Institute of Law and Psychology
Lviv Polytechnic National University
Doctor in Law, Professor

DOMESTIC VIOLENCE AND ITS ADMINISTRATIVE AND TORTORIOUS CHARACTERISTICS

Protection of rights, freedoms and legitimate interests of a person and a citizen, its inviolability is enshrined in the Constitution of Ukraine. Observance and security of the inviolability of a person, as well as protection from physical, psychological violations, compliance with proper material conditions, is provided by the Law of Ukraine “On Prevention and Combating of Domestic Violence”, as well as the Code of Ukraine on Administrative Offenses (Article 173-2) and other regulations. This means that social order has legal support in different social groups of the population and in the family.

At the same time, all societies in their essence include a set of individuals who collectively assert certain ideas about the behavior of a person depending on the society in which he lives. Violent behavior of individuals occurs in every society. Any society has solved the problem of violence through its complete elimination.

In contemporary Ukraine, violence, including home violence against family members, cannot be restrained and subordinated to the will of the state. It can be explained by the fact that violence has many dimensions. They are manifested in physical acts (threats of physical abuse), in psychological pressure, persecution of a person (threats, insults), in the creation of material difficulties, etc.

An explanation of the functioning of society, determination of the level of its development should be based on the results of the struggle with this asocial phenomenon, prevention of violence, state and public control of violence in all its manifestations. The lack of improvement in the fight against domestic violence and its prevention leads to finding new ways of its detection and termination.

The success in the fight against domestic violence will be real if the negative conditions and reasons which cause violence are determined. These and other issues will be the subject of clarification of social danger and harm of domestic violence.

Key words: domestic violence; abuser; family; family members; living environment.

Постановка проблеми. Сьогодні питання боротьби проти насильства в сім'ї повинно стати одним із актуальних для Української держави. Наявні нормативно-правові акти, які покликані регулювати і забезпечувати реалізацію завдань стосовно вказаної групи суспільних відносин, здебільшого формальні. Домашнє насильство, як правило, латентне, що створює перепони для його виявлення та притягнення винної особи до відповідальності.

Дискусійним залишається зміст статті 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) в частині “насильство за ознакою статі”, “застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень” тощо.

Аналіз дослідження проблеми. Теоретичні напрацювання щодо проблем, які пов'язані з домашнім насильством, відображено у численних працях вітчизняних науковців. Серед них: Ю. П. Битяк, В. В. Богущкий, О. В. Бойко, Т. З. Гарасимів, В. М. Гарашук, В. Г. Городяненко, Дженні Грехен Скотт, А. Х. Залінський, М. В. Ковалів, В. К. Колпаков, С. В. Нікітенко, Г. Й. Шнайдер та інші.

Мета статті. Проаналізувати тлумачення практики застосування адміністративно-правової норми за вчинення домашнього насильства та відповідальності за вказані протиправні дії.

Виклад основного матеріалу. Однією із причин зміни Верховною Радою України і введення у дію статті 173-2 КУпАП “Вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування” є надзвичайно високий рівень вчинення насильницьких дій серед членів сім'ї, а також активний громадський осуд домашнього насильства в українському суспільстві. Одним із підтверджень такого стану насильницьких дій є дані за 2018 р., упродовж якого скоєно 4,3 тисячі злочинів, від яких постраждали 4,7 тисяч дітей. Майже 1,5 тисячі з них стали жертвами тяжких та особливо тяжких злочинів [1]. Жорстоким залишається ставлення у домашніх умовах до жінок. Насильство і жорстокість, з яким воно вчиняється, тісно взаємопов'язані й “супроводжують” розвиток суспільства у всі його історичні періоди, власність і володіння однієї людини іншою були “нормою”, закріпленою у законах різних історичних періодів.

Для прикладу, в так званих законах Хаммурапі вказано, що жінка до одруження була об'єктом власності свого батька, а після одруження переходила у власність чоловіка [2, с. 14].

Жорстокість фізичної особи свідчить про її негативні різкі властивості, які виявляються у заподіянні іншій особі (або групі осіб) моральних і фізичних страждань. Жорстоким за способом вчинення є насильство і над тваринами.

Історія тілесних покарань та способи їх вчинення настільки давня й різноманітна, що їх можна виявити у всіх давніх нормативних актах різних країн світу, а також у художній літературі і наукових працях дослідників. З цього приводу наведемо лише декілька прикладів.

Цар Олексій Михайлович Тихенький, що правив Росією від 1645 до 1676 року, прославився своїм “соборным уложением” 1649 року, у якому було узаконено фізичне насильство над людиною. Інший цар, Петро I, за словами В. Демидова, “однаково карав чоловіків і жінок”. Коханці Петра I Марії Гамільтон, фрейліні цариці, яка умертвила свою позашлюбну дитину, в присутності царя відрубали голову. Цар Петро I підняв відрубану голову, поцілував її, а потім наказав заспиртувати [3].

Сучасний період розвитку українського суспільства також пов'язаний із насильством проти фізичної особи, за яке передбачено кримінальну відповідальність.

Вчинення домашнього насильства тісно пов'язано із впливом середовища, в якому перебуває людина. Під середовищем прийнято розуміти сукупність умов, у яких відбувається життєдіяльність якого-небудь організму [4, с. 607].

Деяко інше визначення середовища життєдіяльності пропонує Т. В. Семигіна. Середовище життєдіяльності людини – це сукупність об'єктів, явищ і факторів природного і штучного змісту, що оточують людину, визначають умови її праці та інше [5, с. 173]. Для пояснення змісту насильницької поведінки важливо з'ясувати сутність середовища соціального, що тлумачиться як сукупність соціальних умов життєдіяльності людини, що впливають на її свідомість і поведінку, охоплюють економічні відносини [6, с. 325], що тісно пов'язані із трудовими відносинами, сім'ю, членів сім'ї.

Запропоновані пояснення середовища, в якому перебуває фізична особа, свідчать про об'єктивний і суб'єктивний вплив факторів, умов і причин, які позитивно відображаються на життєдіяльності особи, і, навпаки, наявність антисуспільних і криміногенних проявів у суспільстві взаємопов'язана із насильницькою поведінкою особи в домашніх умовах. Важлива з цього приводу попереджувальна діяльність органів поліції України.

Серед основних повноважень української поліції передбачено вживання заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю людини, а також вживання заходів для запобігання та припинення насильства в сім'ї (ст. 23 Закону України “Про національну поліцію”) [7].

Одним із осередків соціального середовища вважають сім'ю. Відповідно до ст. 3 Сімейного кодексу України сім'ю утворюють особи, які спільно проживають, мають взаємні права та обов'язки [8]. Ця ознака є однією з найважливіших, яка характеризує сім'ю.

Діти належать до сім'ї своїх батьків і тоді, коли вони спільно з ними не проживають. Члени сім'ї за сімейним законодавством мають визначені права й обов'язки, як особисті, так і майнові, що передбачено цивільним законодавством (ст. 291 Цивільного кодексу України) [9].

Звернемо увагу на формування деліктної насильницької поведінки особи в домашніх умовах. Передумовою насильницької поведінки особи може бути наявність попереднього “досвіду” девіантної поведінки людини, яка стає “подразником” і може бути активною, якщо особа отримує задоволення від порушення моральних норм та інших правил суспільної поведінки.

Кримінологи вважають, що девіантність особи – це прояв різноманітних відхилень в поведінці людини і на неї впливають, передусім, матеріальний стан і влада людей [10, с. 301].

Людина, що вчиняє насильницькі дії в сім'ї, засвоює її деліктний зміст, намагається повторювати ці дії, нехтуючи правами і свободами інших членів сім'ї. Доцільно з цього приводу звернути увагу на модель девіантної поведінки, яку свого часу запропонував кримінолог Говард Беккер. Він вважав, що у девіантній поведінці за змістом є такі стадії: а) перша – людина навмисно або ненавмисно вчиняє дії, що порушують суспільну мораль чи закон; б) друга – людині “подобається” деліктна поведінка і вона зникає до неї; в) третя – людина, що має досвід арешту чи позбавлення волі, може різко змінити свій соціальний статус [10, с. 334].

Наявність вказаних стадій у девіантній поведінці людини та активність їх прояву свідчить про існування первинних і вторинних відхилень у поведінці людини, що можуть бути як незначними, так і деліктного змісту, тобто порушеннями соціальних норм або закону [11, с. 160]. На вказані відхилення деліктного змісту (*примітка автора* – вторинне відхилення) впливає конкретна життєва ситуація, яка складається у сім'ях, де спостерігається насильство.

Конкретна життєва ситуація, як вважає Джинн Грехем Скотт, охоплює сукупність обставин об'єктивного і суб'єктивного змісту, наявність яких впливає на вчинення насильницьких дій [12, с. 20]. Обставинами об'єктивного життєвого змісту можуть бути негативні події реальної дійсності, що впливають на насильницьку поведінку особи.

До суб'єктивних життєвих обставин, що впливають на насильницьку поведінку особи в сім'ї, можна зарахувати вік особи, її фізичний стан, емоції, настрій, характер, матеріальний стан у сім'ї тощо.

З урахуванням викладених обставин негативна життєва ситуація впливає на індивідуальну насильницьку поведінку особи, яка є вольовою за своїм змістом і передбачає наявність таких зв'язків між собою:

1) антисупільні погляди і навички насильницьких дій особи (наприклад, залякування у вигляді фізичних, психологічних погроз як окремій особі, так і щодо всіх членів сім'ї [13, с. 307–308];

2) конкретна життєва ситуація, в якій перебуває особа перед вчиненням насильницьких дій (наприклад, спокійна, напружена, конфліктна та інша ситуація);

3) наявність неусвідомленої емоційної поведінки особи:

– коли людина не може контролювати своїх переживань (наприклад, тривога, неприязні стосунки);

– коли людина не може правильно визначити характер емоцій – як власних, так і інших членів сім'ї;

– коли людина неправильно розуміє зв'язки між емоціями, як своїми, так і чужими, вчиняючи насильницькі дії [14, с. 16].

У вузькому розумінні домашнє насильство не має чіткого закріплення у Кримінальному кодексі України (далі – КК України). Разом з тим, законодавець передбачив у розділі II Особливої частини КК України “Злочини проти життя та здоров'я особи” [15] кілька статей, які найчастіше застосовують до осіб, що вчиняють домашнє насильство. Це стосується умисних тілесних пошкоджень – ст. 121 КК України, як легких (ст. 125 КК України), так і тяжких тілесних пошкоджень (ст. 124 КК України), а також побоїв і мордувань (ст. 126 КК України), катувань (ст. 127 КК України). Звернемо увагу на те, що до порушників, які вчиняють домашнє насильство, застосовується стаття 296 КК України “Хуліганство”. У цьому випадку йдеться про моральність вчинення насильницьких дій у сім'ї, які кваліфікують за цією статтею.

Одним із правових інструментів запобігання насильства в сім'ї є Закон України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, який окреслює та “визначає організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, спрямовані на захист прав та інтересів осіб, які постраждали від такого насильства” [16].

Загальне визначення насильства містить ознаки протиправних дій, які вчиняє одна людина, здійснюючи фізичний або психологічний вплив на іншу, з порушенням гарантованого Конституцією права людини на особисту недоторканість [17, с. 187; 18, с. 397]. Водночас зауважимо, що законодавець України з метою змістовнішого пояснення у тлумаченні та правозастосуванні закріпив такі визначення термінів:

– домашнє насильство – “діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь” [16];

– економічне насильство – “форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру” [16];

– психологічне насильство – “форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи” [16].

Ст. 173-2 КУпАП додатково до ознак, які характеризують домашнє насильство, зараховує “стать”, під якою слід розуміти фізичну належність особи до жіночої або чоловічої статі [19, с. 158; 20, с. 1154].

Наявні розбіжності у тлумаченні домашнього насильства створюють додаткові труднощі під час кваліфікації означених протиправних насильницьких дій. Дотримуючись загальних поглядів про те, що до складу адміністративного правопорушення входять ознаки, які характеризують об’єкт, об’єктивну сторону, суб’єкт і суб’єктивну сторону правопорушення [21, с. 162], звернемо увагу на те, що кваліфікація насильницьких дій, які відбуваються в сім’ї, передбачає повну сукупність вказаних ознак. Відсутність однієї із об’єктно-суб’єктних ознак [22, с. 230] свідчатиме про неможливість здійснення кваліфікації вчинених протиправних дій чи бездіяльності.

Об’єктом адміністративно-деліктного посягання є суспільні відносини, які законодавець визначив як насильницькі умисні дії чи бездіяльність, що посягають на фізичне здоров’я, психологічний стан або матеріальні статки членів сім’ї (майно, кошти). Як бачимо, об’єктивна сторона насильницьких дій правопорушника щодо іншого члена сім’ї реалізується в умисній та активній формах, хоча можлива і пасивна форма протиправної форми бездіяльності (наприклад, створення умов для голодування члена сім’ї, незабезпечення належними побутовими умовами тощо). Це означає, що між протиправними діями чи бездіяльністю порушника є причинний зв’язок, в результаті якого настають суспільно шкідливі й небезпечні наслідки для потерпілої особи. Звернемо увагу на те, що однією із факультативних ознак об’єктивної сторони насильницьких дій у домашніх умовах є місце, час і обставини їх вчинення. Вказані факультативні ознаки можуть бути враховані як основні, або розглядатись як обтяжуючі обставини.

Стаття 173-2 КУпАП має законодавчо закріплені не факультативні, а основні способи вчинення домашнього насильства (погрози, образи, переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, майна, коштів, на які потерпілий має передбачене законом право) [23]. Вказані способи вчинення насильницьких дій у домашніх умовах відносно члена сім’ї передбачають застосування фізичного насильства, що не завдало фізичного болю і не спричинило тілесних ушкоджень. У такому випадку під час адміністративного провадження у справі за ст. 173-2 КУпАП важливим моментом є виявлення і фіксація вказаних протиправних дій. Переважно поняття “фізичний біль” передбачає певні фізичні страждання, що проявляються у пригніченому психофізіологічному стані людини [24, с. 81].

Змістовніше пояснення фізичного насильства закріплено у п. 17 ч. 1 ст. 1 чинного Закону України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”, а саме: “фізичне насильство – форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кування, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побойів, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру” [16].

Формою домашнього насильства є також сексуальне насильство, “що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності” [16].

Визначення такого стану в потерпілої від домашнього насильства особи потребує проведення відповідних психофізіологічних експертиз і належних висновків. Всі інші способи вчинення домашнього насильства, крім свідчень потерпілої особи, потребують свідчень інших членів сім’ї, що є важливим для здійснення провадження у справі про адміністративне правопорушення.

Немає узагальненого визначення ознак суб’єкта – особи, яка вчиняє насильницькі дії стосовно членів сім’ї. О. В. Бойко, досліджуючи проблеми насильства в сім’ї з проведенням соціологічного аналізу цього негативного асоціального явища, наводить різні за назвами визначення особи, яка вчиняє насильство. Це – “агресор”, “винуватець”, “винна особа”, “насильник”, “особа, яка вчинила насильство в сім’ї”. Дещо дискусійним за змістом є введення терміна “агресор” для характеристики особи, яка вчиняє домашнє насильство [25].

У тлумачних словниках під агресією розуміють “наступальні ворожі дії” [4, с. 12], “звернення до сили” [26, с. 14], “того, хто вчиняє агресію” [19, с. 5], “нешасливого, того, хто діє агресивною силою” [20, с. 5].

Відсутність чіткого і змістовного визначення особи, яка вчиняє домашнє насильство як агресор, негативно впливатиме на кваліфікацію його “агресивних дій”.

КУпАП містить загальні визначення, які характеризують особу правопорушника. Йдеться передусім про психофізичний стан особи, яка вчиняє умисні протиправні дії чи бездіяльність (ст. 10 КУпАП) або вчиняє протиправні дії з необережності (ст. 11 КУпАП). Важливою ознакою є вік особи, яка вчиняє домашнє насильство (ст. 12 КУпАП). Разом з тим, законодавець не передбачає відповідальності неповнолітніх за ст. 173-2 КУпАП, які також за певних обставин схильні та вчиняють домашнє насильство. Відповідно до ст. 16 КУпАП іноземці та особи без громадянства, які перебувають на території України, підлягають адміністративній відповідальності за вчинення домашнього насильства за винятком осіб, які користуються імунітетом від адміністративної юрисдикції України. Отже, суб’єктом, що вчиняє домашнє насильство, є осудна фізична особа відповідного віку, яка посягає на права, свободи і законні інтереси членів сім’ї.

Суб’єктивна сторона дій особи, яка вчиняє домашнє насильство, як правило, характеризується виною у формі умислу, сутність якого полягає у внутрішній стороні, що проявляється через психологічний стан суб’єкта проступку, його волю, спрямовану на вчинення насильницьких дій.

Важливими ознаками для кваліфікації протиправних дій насильника є вина, мотив і мета правопорушення [27, с. 60–61]. Розгляд справ про адміністративні правопорушення за вчинення домашнього насильства підвідомчий районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судам (суддям) – ст. 221 КУпАП.

До запобіжних і профілактичних за змістом заходів потрібно зарахувати протидію домашньому насильству, під якою слід розуміти систему заходів, “що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та спрямовані на припинення домашнього насильства, надання допомоги та захисту постраждалій особі, відшкодування їй завданої шкоди, а також на належне розслідування випадків домашнього насильства, притягнення до відповідальності кривдників та зміну їхньої поведінки” [16].

Висновки. Аналіз висвітлених у статті положень, які характеризують закріплену в адміністративному законодавстві норму, що передбачає відповідальність за вчинення домашнього насильства, не можна вважати такою, що врегульовує деліктну ситуацію, пов’язану з цим асоціальним явищем. Дискусійними і такими, що потребують дослідження, залишаються питання щодо: узгодження термінів, які визначають особу правопорушника; дій, що характеризують застосування насильства; невизначеність і дискусійність змісту, а саме невиконання термінового заборонного перепису особою, стосовно якої він винесений, або неповідомлення уповноваженим підрозділом органів Національної поліції України про місце тимчасового перебування в разі його винесення (ст. 173-2 КУпАП); закріплення як обтяжуючих обставин (ст. 35 КУпАП) ознак, що визначають вчинення насильства в сім’ї щодо осіб похилого віку, інвалідів, вагітних жінок і неповнолітніх.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дудар В. Якщо мама і тато взяли за ремінь. *Експрес*. 2019. 14–24 березня. № 11(10031).
2. Нікітенко С. В. Профілактика корисливих та корисливо-насильницьких злочинів, скоєних жінками на тлі наркоманії: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12 00 08. Х., 2004. 214 с.
3. Демцов В. Преступление и наказание. *Тайны прошлого*. 2019. № 4.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. О. Єрошенко. Донецьк: ТОВ “Глорія-Трейд”, 2012. 864 с.
5. Семигіна Т. В. Словник із соціальної політики. К.: Вид. дім “Киево-Могилянська Академія”, 2005. 253 с.
6. Соціологічна енциклопедія / уклад. В. Г. Городяненко. К.: Академвидав, 2008. 456 с.
7. Закон України “Про Національну поліцію”. С.: ТОВ “ВВП НОТІС”, 2015. 84 с.
8. Сімейний кодекс

України. С.: ТОВ “ВВП НОТІС”, 2015. 80 с. 9. Цивільний кодекс України : чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 5 червня 2013 р.: (офіц. текст). К.: Паливода А. В., 2015. 68 с. (Кодекс України). 10. Шнайдер Ч. Й. Криминологія: пер. с англ. / под. общ. ред. и предисл. Л. О. Иванова. М.: Издательская группа “Прогресс-Универс”, 1994. 504 с. 11. Гарасимів Т. З. Філософія девіантної поведінки: монографія. Львів: Львів. держ. ун-т. внутр. справ, 2014. 356 с. 12. Джинн Грехем Скотт. Конфликты и пути их преодоления. К.: Внешторгиздат, 1991. 189 с. 13. Міжнародна поліцейська енциклопедія: У 10 т. / відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. К.: Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре”, 2005. Т. II “Права людини у контексті поліцейської діяльності”. 1224 с. 14. Зелинский А. Ф. Осознаваемое и неосознаваемое в преступном поведении. Харьков: Издат. при Харьковском гос. ун-те издат. объединения “Вища школа”. 1986. 165 с. 15. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 13 червня 2013 року. К.: Паливода А. В., 2013. 212 с. (Кодекси України). 16. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07 грудня 2017 року № 2229-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 5. Ст. 35. 17. Юридический энциклопедический словарь / Гл.ред. А. Я. Сухаров; Ред. М. М. Богусловский, М. И. Козыр, Ч. М. Миньковский и др. М.: Сов. Энциклопедия, 1984. 415 с. 18. Большой юридический словарь / под. ред. А. Я. Сухарева, В. А. Заркина, В. Е. Крутских. М.: ИНФРА-М, 1999. 740 с. 19. Новый англо-русский и русско-английский юридический словарь. Свыше 100000 терминов, сочетаний, эквивалентов и значений. С транскрипцией / под ред. В. И. Голуб и канд. юрид. наук, проф. Ю. Д. Ильина. М.: Живой язык, 2009. 528 с. 20. Анніна І. О., Горюшіна Н. Г., Гнатюк І. С. та ін. Російсько-український словник. К.: Абрис, 2002. 1424 с. 21. Адміністративне право України: підручник [для юрид. вузів і фак.] / [Ю. П. Битяк, В. В. Богущкий, В. М. Гарашук та ін.]; за ред. Ю. П. Битяка. Х.: Право, 2000. 520 с. 22. Колпаков В. К. Адміністративне право України: підручник / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. К.: Юрінком Інтер, 2003. 544 с. 23. Кодекс України про адміністративні правопорушення: чинне законодавство зі змінами та допов. Станом на 11 січ. 2019 року [офіц. текст]. К.: Паливода А. В., 2019. 388 с. (Кодекс України). 24. Великий тлумачний словник сучасної української мови [голов. ред. В. Т. Бусел, редактори-лексикографи: В. Т. Бусел, М. Д. Василега-Дерибас, О. В. Дмитрієв, Г. В. Латник, Г. В. Степенко]. К.: Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с. 25. Бойко О. В. Насильство в сім’ї: соціологічний аналіз явища: автореф. дис. ... канд. соціол. наук: спец. 22.00.03 “Соціальні структури та соціальні відносини”. Х., 2003. 20 с. 26. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. 2-ге вид. переробл. і доповн. К.: Юридична думка, 2012. 1020 с. 27. Адміністративне право: навч. посіб. / О. І. Остапенко, З. Г. Кісіль, М. В. Ковалів, Р. В. Кісіль. К.: Всеукраїнська асоціація видавців “Правова Єдність”, 2008. 536 с.

REFERENCES

1. Dudar, V. (2019) *Yakshcho mama i tato vzyalys' za remin'* [If mom and dad took the strap]. *Ekspres*. March 14-24. no. 11 (10031) (in Ukrainian).
2. Nikitenko, S. V. (2004) *Profilaktyka koryslyvykh ta koryslyvo-nasylnyts'kykh zlochyniv, skoyenykh zhinkamy na tli narkomaniyi: dys. ... kand. yuryd. nauk: spets. 12 00 08* [Prevention selfish and mercenary-violent crimes committed by women against the background of addiction]. Kharkiv (in Ukrainian).
3. Demtsov V., (2019) *Prestuplenie i nakazanie* [Crime and Punishment]. *Taynyi proshlogo – Secrets of the past*. no. 4 (in Russian).
4. Jeroshenko, O. (ed.) (2012) *Velykyj tлумачnyj slovnyk suchasnoi' ukrai'ns'koi' movy* [Great explanatory dictionary of modern Ukrainian]. Donetsk: TOV “Glorija Trejd” (in Ukrainian).
5. Semyhina, T. V. (2005) *Slovnyk iz sotsial'noyi polityky* [Dictionary of social policy]. Kyiv: Vyd. dim “Kyuevo-Mohylyans'ka Akademiya” (in Ukrainian).
6. Horodyanenko, V. H. (ed.) (2008) *Sotsiologichna entsyklopediya* [The Sociological Encyclopedia]. Kyiv: Akademvydav (in Ukrainian).
7. *Zakon Ukraїny “Pro nacional'nu policiju”* [The law of Ukraine is “On a national police”]. Sumy: TOV “VVP NOTIS” (in Ukrainian).
8. *Cimeynyy kodeks Ukrayiny* [The Family Code of Ukraine]. Sumy: TOV “VVP NOTIS” (in Ukrainian).
9. *Tsyvil'nyy kodeks Ukrayiny : chynne zakonodavstvo zi zminamy ta dopovnennyamy stanom na 5 chervnya 2013 r.: (ofits. tekst)* [The Civil Code of Ukraine], Kyiv, Palyvoda A.V., 2015 (in Ukrainian).
10. Shnayder Ch. Y.,

(1994) Kriminologiya [Criminology]. Moscow: Izdatelskaya gruppa "Progress – "Univers" (in Russian).

11. Harasymiv, T. Z. (2014) *Filosofiya deviantnoyi povedinky: Monohrafiya* [Philosophy of Deviant Behavior]. Lviv: L'viv. derzh. un-t. vnutr. sprav (in Ukrainian).

12. Dzhinn Grehem Skott (1991) Konflikty i putyi ih preodoleniya [Conflicts and bonds to overcome them]. Kiev: Vneshtorgizdat (in Russian).

13. Rymarenko, Yu. I., Kondrat'yev, Ya. Yu., Tatsiy, V. Ya., Shemshuchenko, Yu. S. (ed.) (2005) *Mizhnarodna politseys'ka entsyklopediya: U 10 t. T. II "Prava lyudyny u konteksti politseys'koy diyal'nosti"* [International Police Encyclopedia: At 10 t. T. II "Human Rights in the Context of Police Activity"]. Kyiv: Kontsern "Vydavnychyy Dim "In Yurs" (in Ukrainian).

14. Zelinskiy, A. F. (1986) Osoznavaemoe i neosoznavaemoe v pristupnom povedenii [Conscious and unconscious in the attack behavior]. Kharkov: Izdat. pri Harkovskom gos. un-te izdat. ob'edineniya "Vischa shkola" (in Russian).

15. *Kryminal'nyj kodeks Ukraїny: chynne zakonodavstvo zi zminamy ta dopovnennjamy stanom na 13 chervn. 2013 roku* [The Criminal code of Ukraine]. Kyiv: Palyvoda A. V. (in Ukrainian).

16. *Pro zapobihannya ta protydyu domashn'omu nasyf'stvu: Zakon Ukraїny* (2017) [On Preventing and Combating Domestic Violence]. *Information from the Verkhovna Rada of Ukraine*, 5, 35 (in Ukrainian).

17. Suharov, A. Ya., Boguslovskiy, M. M., Kozyr, M. I., Minkovskiy, Ch. M. (ed.) (1984) Yuridicheskiy entsiklopedicheskiy slovar [The Legal Encyclopedic Dictionary]. Moscow: Sov. Entsiklopediya (in Russian).

18. Suharev, A. Ya., Zarkin, V. A., Krutskih, V. E. (ed.) (1999) Bolshoy yuridicheskiy slovar [The Great Legal Dictionary]. Moscow: INFRA-M (in Russian).

19. Il'in, Ju.D. (2009) *Novyj anglo-russkij i russko-anglijskij slovar'. Svyshe 100 000 terminov, sochetanij, jekvivalentov i znachenij. S transkripciej* [The New English-Russian and Russian-English Dictionary]. Moscow: Living language (in Russian).

20. Annina, I. O., Horyushina, N. H., Hnatyuk, I. S. (2002) *Rosiys'ko-ukrayins'kyy slovnyk* [The Russian-Ukrainian Dictionary]. Kyiv: Abrys (in Ukrainian).

21. Bytyak, Yu. P., Bohuts'kyy, V. V., Harashchuk, V. M. (ed.) (2000) *Administratyvne pravo Ukrayiny: pidruchnyk* [The Administrative Law of Ukraine]. Kharkiv: Pravo (in Ukrainian).

22. Kolpakov, V. K. (2003) *Administratyvne pravo Ukraїny: pidruchnyk* [The Administrative Law of Ukraine]. Kyiv: Jurinkom Inter (in Ukrainian).

23. *Kodeks Ukrayiny pro administratyvni pravoporushennya: chynne zakonodavstvo zi zminamy ta dopov. stanom na 11 sich. 2019 r.* [Code of Ukraine on Administrative Offenses], Kyiv, Palyvoda A.V., 2019, 388 p. (in Ukrainian).

24. Busel, V. T., Vasyleha-Derybas, M. D., Dmytriyev, O. V., Latnyk, H. V., Stepenko, H. V. (ed.) (2005) *Velykyy tlumachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy* [The Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language]. Kyiv: Irpin: Perun (in Ukrainian).

25. Boyko, O. V. (2003) *Nasyf'stvo v simyi: sotsiolohichnyy analiz yavnyshcha: avtoref. dys...kand. sotsiol. nauk: spets. 22.00.03 "Sotsial'ni struktury ta sotsial'ni vidnosyny"* [Violence in the family: a sociological analysis of the phenomenon]. Kharkiv (in Ukrainian).

26. Shemshuchenko, Ju.S. (ed.) (2012) *Velykyy encyklopedychnyj jurydychnyj slovnyk* [The Great Encyclopedic Legal Dictionary]. Kyiv: Jurydychna dumka (in Ukrainian).

27. Ostapenko, O. I., Kisil', Z. R., Kovaliv, M. V., Kisil' R. V. (ed.) (2008) *Administratyvne pravo: navch. posib.* [The Administrative Law]. Kyiv: Vseukrayins'ka asotsiatsiya vydavtsiv "Pravova yednist'" (in Ukrainian).

Дата надходження: 07.05.2019 р.